

מוות, יולדת, נידה ומצורע: מה עובר על הגוף במצב טומאה? מבוסס על לקו"ש כז/85

יהודי ברח מאירופה הבווערת והגיע לארצות הברית. הוא בירר את הדרך לקבלת אזרחות אמריקאית ונדע לו כי עליו להתייצב אצל שופט מקומי ולענות על חמש שאלות בסיסיות כדי לקבל אזרחות. האיש לא דיבר אנגלית, אך היהודים המקומיים הסבירו לו כי השופט כבר זקן ושואל תמיד אותן השאלות, כך שהוא יכול לשנן מראש את התשובות.

השאלה הראשונה הייתה: איך קוראים לך? השנייה: איך נקרא הנשיא הראשון של ארצות הברית? השלישית: כמה ילדים יש לך? הרביעית: כמה מדינות חברות בארצות הברית? והאחרונה: האם הורך בחיים? היהודי התברך בזיכרון טוב ושינן את התשובות: קוראים לי יענקל, הנשיא הראשון הוא ג'ורג' וושינגטון, יש לי חמישה ילדים, חמישים מדינות בארצות הברית וברוך ה' שניהם [בחיים]..

בדיוק באותו יום בו נכנס לתשאול, השופט קם עייף ושינה את סדר השאלות. השופט פתח בשאלה איך נקרא הנשיא הראשון של ארצות הברית? היהודי ענה: "יענקל". איך קוראים לך? - ג'ורג' וושינגטון. כמה מדינות בארצות הברית? - חמש. כמה ילדים יש לך? - חמישים. השופט התבלבל ושאל: מי משוגע – אני או אתה? היהודי השיב: "ברוך ה' שניהם"...

להיות יהודי, פירושו לשאול שאלות. יהודי מעלה כל הזמן שאלות, לחלק גדול מהן הוא לא מקבל תשובות, אך בשנה הבאה הוא שוב שואל ושוב מחפש תשובות ונהנה מהדרך עצמה. שתי הפרשיות אותן נקרא השבוע, מעלות את השאלה הגדולה ביותר בתורה, זאת שאפילו משה רבנו ושלמה המלך לא השיגו עליה תשובה, ובכל זאת מעניין להקשות, לנסות להבין וללמוד לקחים חשובים לחיים.

התורה מציגה עולם שלם, שאינו מוכר לנו כיום. בזמן שבית המקדש היה קיים, אחד הנושאים המרכזיים בחיים היה דיני טומאה וטהרה. גבר או אישה יכולים להיטמא בכל רגע והם עוברים לסטטוס מיוחד של אנשים טמאים. אסור להם להיכנס לבית המקדש ולהקריב קרבנות וחמור מכך: הם הופכים להיות 'נְשָׂאִים' של הטומאה ומוליכים אותה הלאה לדברים אחרים שנוגעים בהם.

לא פלא שחפירות ארכיאולוגיות מאז מלחמת ששת הימים, חשפו מאות בורות מקווה בירושלים מימי הבית השני - בעיקר בעיר העתיקה אך גם מחוצה לה. לא מזמן, משפחה בשכונת עין כרם בירושלים ערכה שיפוצים בבית, הם חצבו ברצפה עם מקדח קונגו ולפתע הוא נשמט לתוך האדמה. חפירות גילו מדרגות משוכללות לתוך בור מקווה¹. ראיתי פעם הערכות כי בכל בית בירושלים בימי הבית השני, היה מקווה. שכן דיני הטומאה ליוו את האנשים באופן תדיר והשפיעו משמעותית על מהלך החיים.

מתוך שמונת המצבים המטמאים, חמש מתוארים בשתי הפרשיות שלנו. כך שאין מתאים מהשבוע הזה כדי לדון בשאלה העמוקה והמסקרנת: מהי בדיוק מהות הטומאה והטהרה.

1. המצבים המטמאים, חמישה מתוארים בפרשיותינו: 1. אישה יולדת טמאה ארבעים יום בלידת זכר ושמונים יום בלידת נקבה. 2. מצורע. 3. זב [גבר שיוצאת ממנו הפרשה חולנית]. 4. בעל קרי. 5. אישה נידה וזבה. 6. שלושה נוספים מתוארים במקומות אחרים בתורה: 6. נבלת בעל חיים שלא נשחט כהלכה. 7. שמונה שרצים מתיים מטמאים, כמו עכבר, צב ולטאה. 8. אדם מת.

כמובן, הרשימה היא תמונה ומטרידה אפילו בקריאה שטחית. לא ברור מהו ההיגיון הפנימי המוביל אותה ומהו אותו 'ווירוס' או 'חיידק' מסתורי ההופך את האדם לפגיע ומסוכן? שכן אין כל קשר בין האירועים המטמאים. אפשר אולי להבין שגופת מת או נבלה היא מטמאת, אך מה חטאה האישה

¹ <http://www.ynet.co.il/articles/0.7340.L-4674825.00.html>

היולדת? היא הרי עשתה את ההיפך הגמור מהמוות והביאה חיים? ומה חטא ה"בעל קרי", כאשר גם הוא עסק בהבאת חיים? ומה חטאה אישה נידה?

מצד שני, קשה להבין גם כיצד מטהר המקווה? אילו הטומאה הייתה לכלוך פיזי, מובן אשר רחיצה במים מסירה אותו. אך בהיות הטומאה בעיה מטאפיזית כלשהי, כיצד מים יכולים לטפל בה?

רמב"ם סוף הלכות מקוואות: דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן ואינן מדברים שדעתנו של אדם מכרעת אותן, והרי הן מכלל החוקים. וכן הטבילה מהטומאות מכלל החוקים הוא, שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים, אלא גזירת הכתוב היא ... **ואף על פי רמז יש בדבר.**

אם כן, בעוד שהרמב"ם מדגיש כי מדובר בחוק העמוק בתורה, עליו אמר החכם מכל האדם: "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני", בכל זאת ישנם "רמזים" בעניין ומוטל עלינו להתאמץ לחשוף אותם.

שאלה נוספת וחשובה המטרידה את המפרשים בתחילת פרשתנו וגם היא יכולה להעניק רמז על מהות הטומאה. אישה יולדת צריכה להביא בסיום ימי טומאתה, קרבנות **עולה וחטאת**. מה שנראה כאילו היולדת סוחבת על גבה **חטא ועוון**. וכל המפרשים לדורותיהם תמהים: במה חטאה היולדת? האם לא מגיע לה את ההיפך הגמור – מענק לידה יוקרתית?!

נדה לא: שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן? אמר להן: בשעה שכורעת לילד, קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן. **אברבנאל:** מביאה קרבן עולה, כדי להידיבק ביצורה אשר ... **הפליא בהצלתה מצער וסכנת הלידה.**

הגמרא משיבה כי היולדת צריכה לכפרה על כך, שבעת צער הלידה היא נשבעת כי לא תיכנס יותר להיריון ואחר כך שבה הביתה עם הבייבי המתוק וכמובן מתחרטת על פזיזותה... מפרשים אחרים משיבים כי הקרבנות הם "הכרת טובה" על הניסים שזכתה להם.

ובכל זאת, אנו רוצים לחפור יותר לעומק ולהבין כיצד טומאת היולדת עצמה, היא אירוע המצריך קרבן חטאת. מתוך כך נוכל להוציא יסוד רחב אודות **המצבים הבעייתיים בחיים בכלל**, ולהבין את קשת האירועים בחיינו מהם חוששת התורה ומוצאת בהם פוטנציאל לסיכון ולפגיעות עמוקה.

א. ספר הבדיחות היהודי, מלא בבדיחות על לידת בנים ולידת בנות, ועל השאלה מה יותר טוב ללדת - בנים או בנות? משום מה, נדמה שישנן יותר בדיחות על לידת בנות, ברוח אותו אדם שהכריז: "לא אכפת לי בן, לא אכפת לי בת, העיקר שתהיה ברית"... או הבדיחה הנהדרת על אותו אבא שחווה לידת בת שלישית בבית חולים הקריה בתל אביב (ז"ל). *בזעמו ניגש למשרד המנהל והכריז כי בפעם הבאה שאשתו תלד בת, הוא הורס את המחלקה. חלפה שנה, אשתו הגיעה ללידה ובדרך פלא ילדה בן. "אתם רואים? הכריז האבא המאושר, רק עם צעקות מזיזים משהו במדינה הזאת"...*

הפלא הגדול הוא, שנראה כאילו התורה מסכימה עם רוח הדברים ומחמירה בלידת בת. בעוד שאישה יולדת בן, טמאה ארבעים יום, יולדת בת – טמאה **כפול**: שמונים יום. והתמיהה מתבקשת: האם לידת בת היא 'כישלון המחייב קנס'...?!

2. ויקרא יב: אישה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים ... ו[עוד] שלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה, בכל קודש לא תיגע ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי טהרה: ואם נקבה תלד - וטמאה שבועיים כנידתה ו[עוד] ששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה.

המשנה במסכת נידה מסבירה כי התפתחות העובר בבטן, נמשכת אצל נקבה כפול מאשר אצל זכר. [העולם הרפואי אינו מכיר בהיבט כזה ואולי הכוונה במובן רוחני או נפשי כלשהו].

משנה נדה ג,ז: הזכר נגמר לארבעים ואחד יום והנקבה לשמונים ואחד.

אמנם שמעתי פעם מאבא שלי, וארט רב-עוצמה בעניין. לצערי, לא שאלתי אודות מקור הדברים, אך הרעיון מדבר בעד עצמו וראוי לאומרו גם ללא "בשם אומרו" מפורש. הנה סיפור מצוין תחילה: בתקופת מלחמת העולם הראשונה, היה בליטא גביר גדול בשם דייניס. כשפרצה המלחמה, החרימו השלטונות את רכושו והוא נשאר עני וחסר כל. אך תמיד היה אומר: רכושי האמיתי הם שתי בנותיי ושני חתניי. הם יהלומים יקרים מפז. חתניו היו תלמידי חכמים גדולים וכיהנו כראשי ישיבה בטעלז.

פעם שאלו את הגאון רבי אלחנן בונים וסרמן הי"ד, כיצד זכה האיש בחתנים כאלו? הוא סיפר: אותו גביר היה מחזיק את הישיבות ברחבי ליטא. מדי פעם הייתי נכנס אליו והיה מקבל אותי בכל הכבוד הראוי. פעם צעדתי אליו בעיצומו של החורף הכבד, בוססתי בשלג ובבוץ וכל בגדיי התלכלכו עד למעלה. חששתי להיכנס אליו בבגדים כאלו וללכלך את השטיחים היקרים וכורסאות הקטיפה ולכן צעדתי אל דלת המטבח הצדדית ונקשתי עליה. שתי הבנות הקטנות רצו אל הדלת וצעקו בשמחה: "אבא, הרב הגיע". העשיר ראה אותי בדלת הצדדית ופרץ בבכי מר. הוא קרא בבכי: "הרב מקלקל את החינוך של הבנות שלי". והוא הסביר: "הבנות שלי רואות אותי רודף כל היום אחרי כסף וזהב ומאין יזכו בחינוך לאהבת התורה? אלא שמדי פעם נכנס הרב ואני מקבל אותו בכל הכבוד הראוי, וכך הילדות מתרשמות מאהבת התורה של אבא. אלא שעכשיו נכנס הרב מדלת צדדית והבנות הקטנות מבינות כי כורסאות הקטיפה חשובות יותר מהתורה של הרב!".

"אני מתחנן אפוא כי הרב ייצא החוצה, ייכנס שוב מהדלת הראשית המפוארת, ידרוך עם הבוץ על השטיחים והכורסאות וכך הבנות יבינו מה חשוב ומה חשוב יותר"... כעת, סיים רבי יצחק אלחנן את סיפורו, אין פלא שהבנות ידעו בדיוק מה לחפש כשהגיעו לגיל שידוכים...

הרעיון הוא, שכדי לחנך ילדים – ההורים צריכים לדרוש יותר מעצמם. לפני שהם תובעים מהילדים, עליהם להביט פנימה ולשפר את הנהגתם האישית. כי הדרך הכי טובה להעביר מסר, היא לשדר אותו. ילד לא מקשיב מה אבא ואימא אומרים, הוא מתבונן מה יקר להם.

בכך אפשר לפרש, מדוע אישה טמאה כפול בלידת בת: בבוא היום, האימא תצטרך להמשיך את מסורת ישראל ולהעביר את דיני הטהרה לבת שלה – וכדי לחנך בת, עליה לתבוע מעצמה במידה כפולה. חינוך מתחיל מחינוך עצמי ורק כשתתבע מעצמה יותר, תוכל להוות מקור השראה לבתה.

יש להוסיף ולהעיר כי מצאנו יסוד דומה לזה בתורת הרבי מליובאוויטש. הגענו עכשיו מחג הפסח והחג נפתח בסעודת ליל הסדר ובשאלות הילדים "מה נשתנה הלילה הזה?" נוסח מה נשתנה מציג ארבע שאלות, כאשר שלוש מהן עוסקות במצוות הראשיות בליל הסדר – מצה, מרור ומסובין, ועוד שאלה אחת העוסקת רק באחד ה"מנהגים" בסדר, כזה שאינו עומד בשום אופן באותה רמה הלכתית כמו המצוות האחרות: "טיבול שתי פעמים" את הכרפס ואת המרור בחרוסת.

כמובן, עולה השאלה, כיצד כורכים ביחד שאלה על "מנהג" ביחד עם שאלות על שלוש המצוות המעכבות" בפסח? השאלה גדולה הרבה יותר, לפי נוסח ההגדה של הרמב"ם (וכך בהגדת חב"ד), בו קושיית "מטבילים" באה ראשונה בין הקושיות? כאילו היא חשובה יותר מהאחרות?

הרבי מסיק מכאן יסוד כביר: הדבר אשר צד את עיניו של הילד יותר מכל, הוא דווקא ה"מנהגים" של האבא. ילד לא מתרשם מהמצוות החמורות שהאבא מקיים, משום שהאבא חייב לעשות אותן. הוא כן מתבונן באותם "מנהגים" של האבא - באותם הידורי מצווה שהאבא מוסיף ועושה מדעתו – הם צדים לו את העין ומהם הוא לומד על יראת השמים העמוקה של ההורים.

ליקוטי שיחות א/245: כאשר מחנכים ילדים, ישנם טוענים כי חשוב לחנך אותם במצוות העיקריות ולא להוסיף ולהקשות עליהם עם מנהגי ישראל. על כך מלמד סדר הקושיות ב'מה נשתנה': הדבר הראשון שהילד שואל עליו, הדבר הראשון שצד לו את העיניים, הוא לא מצווה דאורייתא או מדרבנן, אלא דווקא מנהגי ישראל. זה מה שתופס אותו ונושא את החשיבות העיקרית.

ואחרי ההקדמה הזו, אנו שבים אל נקודת הפתיחה ושואלים: מהי אותה "רוח טומאה" מסתורית, אשר האימא צריכה להתאמץ כל כך להישמר ולהיטהר ממנה בכפל כפליים?

ב. החסיד רבי מענדל פוטרפס, נעצר על ידי השלטון הקומוניסטי בעוון מעורבות בהצלת יהודים מברית המועצות והוגלה לשנים ארוכות במחנה עבודה בסיביר. הוא חזר מהגלות עם כמה סיפורי חכמת-חיים מרתקים. אחד מהם היה כזה: פעם ראה עכביש טווה קורים על הקיר ולפתע נתפס יתוש בתוך הקורים. אפשר היה לצפות כי העכביש יתנפל מיד על היתוש וילכוד אותו, אך אירע דבר מדהים: העכביש לא מיהר. הוא נתן ליתוש זמן להיאבק ולנסות להיחלץ מהקורים, עד שאחרי שעה ארוכה של מאבק, היתוש איבד את הכוח וצנח בייאוש קודר על הקורים. לרגע הזה המתין העכביש ועט על היתוש... רבי מענדל הסיק מכך כי היצר הרע לא יכול עלינו כשאנו מלאי חיים. הוא נבנה על השעות החשוכות בהן אנו מרוקנים ונואשים, אנו חשים שאין כבר מה להפסיד - ואז עלולים לעשות את הטעויות הכי גדולות.

ספר החינוך מציב יסוד גדול. הוא מהווה את הבסיס לכל מה שנאמר מכאן והלאה: הטומאה היא חולי השכל. מדובר באדם שנמצא במצב נפשי-תודעתי-פסיכולוגי בעייתי ועליו להיטהר ולהתאושש ממנו. דיני הטומאה הם בעצם "מסגור" של המצבים הבעייתיים בחיים, בהם אנו נמצאים במצב נפשי מסוכן.

3. ספר החינוך שסב: עניין הטמאה ידוע לחכמים, שיחליש כוח הנפש השכלית ויערבב אותה ויפריד בינה ובין השכל העליון השלם ... כמו שכתוב בעניין הטומאה: 'ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם', חסר אל"ף - ודרשו חכמים (יומא לח): וניטמטם בהם, שמעינות השכל מטמטמים בטומאה.

אם נחפור יותר ברשימת המצבים המטמאים, נגלה דבר מדהים. רבי יהודה הלוי בספר הכוזרי מציין כי למעשה כולם קשורים עם מוות. בכולם מתרחש מצב של קריסה ואיבוד אנרגיה. 1. אדם מת. 2. שרץ מת. 3. נבלה מתה. 4. כמו כן בצרעת, ישנה מיתה של תאים בגוף. 5. בעת יציאת קרי, רוב רובם (אם לא כולם) של זרעי הגבר מתים ומאבדים את הפוטנציאל ליצור חיים. 6. דימום הנידה נוצר כתוצאה מכך שלא נוצרה הפריה ואבדה היכולת ליצור חיים חדשים. 7. כנראה שגם הזיבה קשורה בדברים אלו. 8. הכוזרי אינו מדבר במפורש על טומאת יולדת, אך מבארים לפי היסוד שלו, כי לידה היא בעצם סיום יצירת חיים. בעת ההיריון, האישה יוצרת חיים ממשיים והם הולכים ומתפתחים ברחמה ואילו הלידה עוקרת את החיים מתוכה והיא 'יורדת' למצב של אדם רגיל.

הבעיה הגדולה עם המוות היא בכך, שהוא מרוקן את האדם מהכוחות הפעילים והחיוביים שבו והתרוקנות היא הדבר המסוכן ביותר. אדם מרוקן הוא חשוף בצריח. הוא אדם שאין לו מה להפסיד ואז עושה כל טעות אפשרית. כל יצר רע מזדמן, יכול לעוט עליו ולחולל בו הרס. למה הדבר דומה? לאדם שהקפיד על דיאטה שבועיים ואז הגיע יום חמישי בלילה והוא איבד את השליטה והתפרק על קופסת גלידה משפחתית. הרגעים הבאים הם הרגעים המסוכנים ביותר. משום שהוא מרגיש אבוד וחסר תקנה ויכול להרוס הכול.

הבה נתבונן בכל רשימת מצבי הטומאה ונשים לב לתופעת ההתרוקנות החיונית המתרחשת בהם. אדם שחווה מוות של אדם קרוב, אינו חוזר להיות אותו אדם כשהיה. הוא מתמלא במחשבות של ריקנות וחידולן בסגנון "מה יתרון לאדם בכל עמלו אשר יעמול תחת השמש"? משהו מת בתוכו עצמו². גם אישה יולדת, חווה התרוקנות עמוקה והיא אחת הסיבות לתופעת הדיכאון אחרי הלידה. אחרי התרוממות הרוח של תשעת החודשים וחווית יצירת החיים, היא נופלת לתוך עולם של קימה בלילה והחלפת חיתולים... גם בעל קרי, חווה נפילה מההר וכך המצורע היושב ומתבודד לבדו.

כוזרי מאמר שני אות ס: אמר החבר: אין כל יחס בין שכלנו לעניין האלוקי וראוי כי לא נשתדל כלל למצוא סיבה לנשגבות האלה ולכל הדומה להן, אולם אחר בקשת הסליחה מאת האלוקים ומתוך

² הרבי דיבר רעיון דומה לזה, ביום השלושים של הרבנית (התוועדויות מח ב/423) כי עניין טומאת מת, היא המחשבות הקשות של האדם האבל אודות מקומו בעולם והתהיות אודות הטוב האלוקי.

הימנעות מההכרעה אני אומר: יתכן כי הצרעת והזיבות תלויות בטומאת המת, כי המוות הוא ההפסד הכללי לגוף, האבר המצורע דומה למת, וכן הזרע הנפסד, כי יש בו רוח חיים טבעי ובו ההכנה להיות טיפת דם ממנה יתהווה האדם ולכן הפסדו של זרע זה, הוא ניגוד לתכונת החיות ורוח החיים.

מוסיף ומבאר האור החיים בדרך "פנימיות התורה", כי ההתרוקנות החיונית, היא המצע שמזמין צרות רוחניות ופותח את השער עבור הקליפה לינוק מגופו של היהודי.

אור החיים במדבר יט,ב: אדם מישראל שמת, להיותו מלא קדושה מתוקה וערבה, כמו כד דבש, הנה בצאת הנפש ונתרוקן הגוף, יתקבצו הקליפות לאין קץ שהן כוחות הטומאה התאבים תמיד להידבק בקדושה כדי ליהנות מהטעם הערב הזה.

אם כן, דיני טומאה וטהרה במובנם הרחב, קוראים לנו להישאר מלאי חיים. עלינו לשלול עצב ואיבוד אנרגיה ולדעת ש"עצבות" נמצאת מחוץ לתחום עבור יהודי. כלשון הפתגם החסידי: "עצבות היא לא עבירה, אך היא מביאה לכל העברות".

עד כאן הסבר אחד אודות מהות הטומאה, אמנם תורת החסידות מציגה משנה עמוקה בעניין.

ג. מעשה באחד העשירים בפראג, שהשיא את בתו לבחור חמד, צעיר וכן טובים. חצי שנה חיו בני הזוג יחד, אך פתאום חל סכסוך בין הבעל והאישה והוא נעלם מהעיר. כל הניסיונות לאתרו עלו בתוהו והאישה הצעירה נותרה עגונה וגלמודה, מבכה את ימי נעוריה החולפים.

חלפו שנים והופיע אורח בעיירה. הוא ניגש אל ארון הספרים בבית הכנסת והחל ללמוד. המתפללים נתנו בו את עיניהם והיה נדמה להם כי מכירים אותו. אחד אמר כי זהו אותו בעל צעיר שנעלם מהעיר לפני חמש שנים. בהתחלה הכחיש האורח את הדברים, אך לאחר מכן הודה שזה הוא וברצונו לשוב ולחיות עם האישה כבתחילה. האב העשיר גלגל עימו שיחה והשתכנע כי אכן זה הוא. גם האישה שוחחה עימו בעניינים אישיים והשתכנעה כי אכן זה בעלה האובד. אולם לאחר זמן, עלה אצלה ספק והם החליטו לפנות אל רבה הדגול של פראג, רבי יחזקאל לנדא, הנודע ביהודה.

הרב שוחח עם האיש ואחר כך, קרא לאב והורה לו בלחש כך: האיש לא יחזור בינתיים לחיות עם האישה, אלא ישב בביתך עד שבת. בערב שבת, לך עימו לבית הכנסת ואמור לו כי יצעד אל מקומו הקבוע מאותם ימים רחוקים ואתה תבוא לשם בהמשך. עשה כך האב ואמר לחתן כי יצעד למקומו בבית הכנסת. אולם האיש התבלבל ולא ידע לאן ללכת. לא נותרה לו ברירה והוא גילה כי פגש את הבעל האמיתי באיזה פונדק וממנו נודע לו דברים אישיים בינו לבינה וגם אודות חותנו שהוא מעשירי פראג והוא החליט לנסות את מזלו ולדבוק במשפחת העשיר...

מיהרו אנשי פראג אל רבם החכם, וביקשו להבין כיצד עלה בדעתו לבחון את האיש בשאלת המקום בבית הכנסת? השיב להם: מיד כשהבטתי בעיניו, ראיתי את ההתרוצצות והבהלה בהן. אמרתי לעצמי כי אדם כה שפל, אשר כה מרוכז בתאוות העצמיות שלו, עד שמסוגל לאמלל בת ישראל, בוודאי לא ימצא קשר אל הקדושה. במקום התאוה, לא יכולה לשכון קדושה ולכן בוודאי לא עלה בדעתו לשאול מראש את הבעל אודות מקומו בבית הכנסת...

לפי התפיסה החסידית, טומאה היא מילה אחת: "ישות". טומאה היא אותה הרגשה עצמית, בה האדם מתמכר לעונג וסיפוק עצמו, על חשבון דברי ה'. דיני הטומאה במובנם הרחב, הם קריאת אזהרה מפני ימים ותקופות של שקיעה בגאווה ובתאוה – כי במקום התאוה, לא תשכון קדושה.

4. ליקוטי שיחות יב/65: עניין הטומאה בא מצד הישות.

הפעם הראשונה בהיסטוריה, בה התפרצה הישות והתאוה בעולם, הייתה חטא עץ הדעת. כנגד דבריו המפורשים של ה', אדם וחווה התמכרו לתאוות גופם והעדיפו את ההנאה החושית שלהם. כעת נתבונן

בכל רשימת מקרי הטומאה המוזכרים ונמצא דבר מרתק: כולם הם התפתחות **מחטא עץ הדעת**. כולם הם עוררות מחודשת של אותה הרגשה עצמית אנוכית של אדם וחווה.

כל מקרי המוות – אדם מת, נבלה מתה ושרץ מת – הם כמובן "בעטיו של נחש" וכתוצאה מקללת עץ הדעת. גם צער היולדת והנידה, הם תחייה מחודשת של חטא עץ הדעת. שכן, מובא בגמרא כי צער הלידה וכאב הנידה החודשי, הם תוצאה מקללת "בעצב תלדי בנים", בעוד שלפני החטא, כל מערכת הרבייה הנשית, הייתה בנויה באופן פשוט וקל יותר, ללא כאב וסבל.

תורת החסידות מסבירה את הדברים בעמקות רבה. הדימום הנשי החודשי, הוא בעצם ניסיון של הגוף לדחות את אותה תאוה יתירה שהתערבה בגוף בעת חטא עץ הדעת. כאשר חווה נכנעה לתאוותה ואמרה "לא" לבקשתו של האלוקים, היא עוררה את הגאווה והישות העמוקים מתוך הנפש והם נצרבו בתודעתם של הדורות הבאים. אולם הגוף חש מועקה מאותה טומאה יתירה ובכל חודש, מתעורר ופולט את הזוהמה.

ליקוטי שיחות לז/44: אמר חז"ל (שבת נה, ב) כי ארבעה מתו בעטיו של נחש, היינו שלא היה בהם שום חטא ומתו רק מפני חטא עץ הדעת ... היינו שעל ידי החטא ניתנה זוהמה בכל אדם, וכתוצאה מהטומאה והזוהמה, נוצרה עניין המיתה.

ליקוטי שיחות יד/26: אמרו חז"ל (עירובין ק, ב) כי דם נדה הוא מהקללות שהתקללה חוה בחטא עץ הדעת, היינו שעל ידי מציאות החטא נתהווה בה מציאות של רע המתבטא בחלקו בדם נדה, אבל הגוף ... דוחה אותו החוצה ואינו סובל מציאות של רע. **ליקוטי שיחות כז/85:** לאחר חטא עץ הדעת, אמר האלוקים לחווה: 'הרבה ארבה עצבונך והרונוך, בעצב תלדי בנים'. כל לידה באופן של צער לידה, יש בה ביטוי של חטא עץ הדעת ועפ"ז מובן טעם הטומאה של היולדת. ומזה מובנת הסיבה שיוולדת צריכה להביא קרבן חטאת לכפרתה, וזאת ככפרה על חטא עץ הדעת.

לכאורה, יש להמשיך את היסוד הזה גם לגבי "בעל קרי". וכנראה שגם אצלו הטומאה היא כתוצאה מהרגשת עצמו והנאת גופו.

כעת אפשר להבין, מדוע היולדת צריכה להביא קרבן חטאת על הלידה. והרי כפי ששאלנו בהתחלה, אין מעשה נעלה מהלידה ומדוע חייבת בקרבן **חטאת**? מבאר הרבי כנ"ל כי האישה מכפרת על האישה הראשונה – על מעשה חווה ועל העוררות המחודשת של החטא בכל לידה מחדש.

עד כאן דובר על הבעיה, אך מה הפתרון לטומאה? כיצד בורחים מבעיית "התרוקנות הכוחות" שדוברת לעיל ומתמלאים בחיות מחודשת? כיצד מתרוממים מעל הנטייה העצמית לתאוה וגאווה?

יש רק דרך אחת: "טבילה", אותיות "הביט[ו]ן ל". טבילה היא כניסה מוחלטת לתוך המים החיים וקבלת העליונות שלהם. במובן היום-יומי, הכוונה היא כניסה "למי הדעת הטהור", כניסה אל תוך עולם התורה והתפילה, שהם מחיים את הנפש ומזרימים דם קדוש בעורקים.

ואם נמצאים בימים הסמוכים לל"ג בעומר, ראוי לייחד שיחה על הכוח המיוחד של פנימיות התורה, שהיא עוסקת "בעולם שכולו קודש". בעוד שבחלק הנגלה שבתורה, ישנה התעסקות עם ענייני קדושה אך גם עם ענייני העולם, חלק הנסתר שבתורה, הוא כולו טוב, עוסק רק באלוקות ומציף באדם את כל הטוב שבו, כמובא באריכות באגרת הקודש סימן כ"ו ובקונטרס עץ חיים סימן יג ואילך.

ונסיים בנקודה אחרונה (לקו"ש כז/86): מובן בהחלט שאדם טמא, צריך להזדרז לצאת מטומאתו ולהיטהר בהזדמנות הראשונה שנקרית לפניו. וכיון ש"מה שהקב"ה אומר לישראל לעשות, הוא עצמו עושה", מובן שהקב"ה צריך להחיש ככל האפשר את גאולתנו ולא לעכבן אפילו כהרף עין כדי לטהרנו מקליפתנו ומטומאתנו בהקדם האפשרי ובקורב ממש.

כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של **שלוחי רבנו ברחבי תבל**
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' **שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי**
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת ציפורה